

Jonas Jochumsens prædiken Julesøndag

Taler

Jonas Jochumsen
Valgmenighedspræst

Dato

31. december 2023

Sted

Herning og Gjellerup
Valgmenigheder

Omstændigheder**Prædikentekst**

Matthæusevangeliet kapitel 2, vers 13–23

Salmer

DDS: 135 – 716 – 300 – 125 – 712.

- 1 Kartografi hører til menneskehedens ældste videnskaber. I flere tusinde år har man i øst og vest kreeret billeder af land, vand og stjernebaner. Fremstilling af kort er en praksis, der tjener livet, når det er i bevægelse. Vejvisende illustrationer er livsnødvendige. Uden kort kan man ingenting finde, hverken den bestående
- 5 omverden eller sig selv. Altid har det været nødvendigt med navigation. Tilværelsens ydre, legemlige betingelse fordrer det.

- At frembringe kort bærer imidlertid også på en inderside. Det er primitiv symboldannelse – primitiv i den forstand, at verdens civilisationer er født ud af
- 10 de grænser, man i fordums tid har tegnet på papir. Ånd og civilisation spirer frem, når grænser tegnes. Folk opstår og kan udfolde sig, når de lever bag en grænse.

- Frembringelse af kort og globusser fordrer geometriske og matematiske
- 15 udregninger, man kan ikke gengive verden på papir, hvis ikke man besidder naturvidenskabelig tæft. Men kartografi er mere end præcise opmålinger. Det er en kunstform. Måske man endda kan kalde kortoptegnelse for det antikke menneskes mest kreative beskæftigelse. For når man tegner kort med hjælp af pen, passer, og papir, ridser man en del af sin forståelse ind i omgivelsernes
- 20 medfødte, geometriske dimensioner. Det foregår i en flydende bevægelse. Man søger at gengive naturens indretning, men opdager, at man også selv bliver udlagt i dimensionerne. Det er koroptegnens inderside. Man er på en måde selv undervejs i materialet.

- 25 Som håndværker lægger kartografen en del af sig selv i arbejdet. Gør han ikke

det, kan man vel slet ikke tale om menneskeligt fremstillet håndværk, men om sekundært brugsgods. Lægger håndværkeren ikke sin foreløbige eksistens ind i det, hænderne skaber, er der ikke tale om kunst eller håndværk, men tilfældige fremstillinger af ting og sager.

Altså ridser kartografen sin plastiske, endnu ikke færdigskabte bevidsthed ind i det faste papir. Det er han nødt til, ellers kan kortet ikke blive fremstillet. Fremstillingen af kort afspejler fortolkning og horisontforståelse. Hvor bevidstheden slutter og kartografens forestillingsevne når det yderste af bevidstheden, ender kortets udstrækning og mål. Og derfor kan man kalde kartografi for symboldannelse: Kort er tegn, der peger mennesket i retning af det selv.

Således er land- og søkort udtryk for menneskets udlægning af menneskets egen plads i verden. Det er friset tænkning for opdagelsesrejsende.

Som fri, kunstnerisk udtryksmåde har kartografi været årsag til megen tumult. Da den fattige, kristne menighed gik hen og blev en dogmatisk middelalderkatedral, var kirkens mænd sig det ydre og indre forhold i kartografiens kunstneriske udfoldelse bevidst. Menneskets frie – og således syndige – inderside kom til udtryk i kartografiens tegninger, hvorfor romerkirken med vold og magt tilskrev sig selv monopol på at beregne skaberværkets mål. Kirken ønskede ikke kunstneriske tegninger, frie tegn og symboler. Menneskeheden var allerede i besiddelse af det eneste nødvendige symbol i form af kirkens bekendelse.

Nye erkendelser af Jordens indretning kunne man dengang kun billige, såfremt pavens hånd velsignede dem. Kontinentets ydre grænser i landskabet såvel som sindets indre stjernehimmel kontrollerede gejstligheden.

Men hvem der har monopol på tanker, fantasi og videnskabeligt arbejde, sidder også med forklaringsproblemet, når ydre og indre forhold ikke stemmer overens. Monopol har derfor aldrig været godt for nogen.

Når kirkens mænd ikke evnede at leve op til monopol og egenhændigt komme videre på de syv have, når de ikke vidste, hvilke landskaber der var at finde hinsides verdenshavene, måtte de lade sø- og landkort være ufuldkomne. Men det var der ingen, der måtte vide. Det skulle holdes hemmeligt. Det gavnede ikke

kirkens centralmagt, at der fandtes ubekendt territorium, som ingen nogensinde havde betrådt. Frygten for, at almuen blev bekendt med kirkens manglende indsigt i skaberværkets indretning, voksede sig undertiden stor. Derfor skrev kirkens lærde mænd tre ord på de steder, hvor verdenskortene hørte op. De

70 skrev: "Hic sunt dracones" – her er der drager! Her hviler der en fare, som vi ikke forstår, og som vi er bange for at vække til live. Således tegnede kirkens mænd søuhyre og uhyggelige fabelvæsner i atlasser og på søkort for at forhindre folket i at gå op opdagelse i ukendt territorium. Hic sunt dracones! Her er der drager.

75 Denne manøvre drog kirkens definitionsmagt i tvivl. Definitionsmagt handler om retten til at sætte grænser. Når magthavere ikke formår at sætte levende grænser, sætter de gang i skræmmekampanjer og spreder frygt blandt folket. Det fænomen, man ikke kan definere, kan man omskrive og manipulere. Hvad der var ukendt for kirken, måtte også være ukendt for folket.

80 Kong Herodes er den typiske magthaver, der i kampen om grænser og definitionsmagt lider skibbrud. I dagens tekst hører vi om det landområde, han som konge ikke kan nå frem til. De vise mænd modtager drømmesyn, og drømme fungerer i åndeligt regi som ukendt territorium. Drømme er land, kun

85 den drømmende kan betræde.

Herodes er rig og mægtig, han nyder opbakning af gejstligheden og kender sit land. Han mener at besidde sandheden, for ypperstepræsterne har med profetens ord sikret sig koordinaterne, de koordinater, der skal lede folket hen til

90 frelseren, der kaldes messias. Kortet er optegnet. Gejstligheden sidder ved roret og kan med udgangspunkt i det optegnede kort forudsige den endnu ukendte fremtid.

Profeten talte ganske vist sande ord, da han forudså Messias, men selvom man

95 har ridset koordinaterne ind i kortet og kan se det kryds, der markerer skattens lokation, kan vinden blæse veje, man ikke kan forudse. Pludselig kan den opdagelsesrejsende komme på afveje, men det betyder ikke nødvendigvis, at målet ikke nås. I drømme hører de vise mænd, at de ikke skal fortælle jødernes konge, hvor messias er født. De vise mænd blev ganske vist udsendt af kongen

100 for at finde Jesusbarnet. De tjener altså majestæten, men beslutter sig for ikke at vende tilbage ad den vej, de kom fra. De lyver ikke majestæten noget ondt på. Men de vil ikke tilbage til kongen og røbe, hvor skatten ligger begravet. For her er der drager! – hic sunt dracones. På vejen tilbage til Herodes hviler der

105 farefulde kræfter, et onskabsfuldt komplot, som de vise mænd ikke forstår eller kan forudse, og derfor finder de en ny hjemvej. Eller rettere: de vise mænd bliver selv fundet. Er de vise mænd vise, så skyldes det, at de uden omsvøb lader ånden gøre sin gerning. Vinden blæser dem i en anden retning end den, de kom fra.

110 Inden længe tilskikker det nye kalenderår os, at vi betræder nyt, ukendt territorium. Det gjorde Josef, Maria og Jesusbarnet også i Ægypten. Derfor lyder Josefs drømme til os som et fortrøstningsfuldt evangelium ved indgangen til det nye år. At være åben og modtagelig for drømme er en slags åndelig kartografi. Det er bevidsthedens fortsatte skabelse og optegning. Drømme viser
115 os, at der stadig er streger, der skal ridses ind i kortets papir. Drømme minder os om, at det skabte stadig tager form, at naturens dimensioner ikke er entydige, men gør indtryk på forskellig vis. I det aktive liv arbejder vi som en håndværker, der arbejder med sit materiale, men i det sovende, drømmende liv erfarer vi, at tilværelsens geometri arbejder med os, at vi selv er en del af materialet og de
120 symboler, der opstår ud af guddommens håndværk.

Maria og Josef er i ånden åbne for det, der kommer til dem i drømme, og det er de, fordi de fornemmer, at de ikke selv sætter skabelsens grænser, men ser sig ført af den vind, der under den optændte stjernehimmel har fat i sejlene.

125 Ham, der kaldes Gud Fader, kaldes sådan, fordi han har magten til at sætte grænser i ukendt territorium og være vejviser i drømme. Det mørke, der herskede, før der blev sagt: Lad der være lys! var intethedens ukendte territorium. I urdybet fandtes der kun monstre og mørke kræfter, det var
130 menneskets dybe underbevidsthed. Og udgående fra underbevidstheden satte Gud Fader grænser, af det ukendte skabte han land, hans børn kan betræde. Over menneskets plads i verden kan man kun bestemme, hvis man evner at skabe alt ud af intet. Nye opdagelser kan man kun definere, hvis man af kærlighed kan omforme tomhed og intethed til fylde og frelse.

135 Man må derfor spørge: Hvem er kartografen, når vi om lidt træder ind i det nye år? Hvem råder over definitionsmagten? Vi går på opdagelse i det landskab, vi på forhånd ikke ved, hvad vil tilskikke os, men som vi ikke desto mindre er åbne for, fordi vi bekender, at ånden skal være navigatør. Vinden blæser, hvorhen den
140 vil. Vi skal høre den suse og se, at den tager os over dragernes dybeste afgrunde og glædens højeste tinder, og det skal vi, fordi vi stoler på det håndværk, som menneskets hånd ikke evner at skabe. Dette er evangeliets ord: Som kartograf

145 lægger Gud Fader hele sin fylde og ånd ind i det kort, han tegner. Vi er papiret,
det papir, som han af kærlighed til håndværket ridser i for at skabe nye
horisonter i det for os endnu ukendte, men snart kendte territorium.

Ma' det nye år være velsignet af Faderen. Glædelig jul og godt nytår. Amen.

150

Tale ved altergangen

Med bøn, sang og ritualets tale kan vi ikke andet end at forsamle os, rykke
tættere på hinanden og håbe, at det kommende år må være horisontudvidende.
Ingen går uskadet hen over afgrunden, men så længe ånden svæver med over
155 urdybet, kan vi uforsagt gå den nye tid i møde.

Det erfarede disciplene, da Jesus som Kristus delte brødet, holdt om kalken og
tilsagde dem syndernes forladelse. Han ridsede dermed en del af sig selv ind i
deres kollektive bevidsthed. Det er dette rids, vi kalder for menigheden.

160

Således vil vi som menighed fatte mod, bryde brødet og gribe om kalken, når vi
sammen hengiver os til det daglige livs måltid, brød og vin, der er bundet til det
daglige livs kærlighed. Amen.

165

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

170

Tags

Anden tekstrække, Julesøndag, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jonas-jochumsens-praediken-julesondag>

175

180